

DR. CSIZMADIA ERNŐ:

MEGNYITÓ

Hagyomány immár, hogy ilyentájt, tavasz elején akadémiánk szép, régi előadótermeit két napon át az erdészek töltik meg. A többszáz gyakorlati szakember behozza a tavaszt váró erdő friss levegőjét. A kutatók bemutatják előző évben elért, a termelésbe bevezethető eredményeiket, s utána megkezdődik a párbeszéd, folyik a vita.

A mostani ülészakot különösen fontossá teszi, hogy az elmúlt évben a központi párt- és állami szervek új korszakot nyitó határozatokat hoztak az erdőgazdálkodás, az elsődleges faipar, a rendelkezésre álló fanyersanyag komplex hasznosítása és a fakereskedelem fejlesztésére. Továbbá: a régi Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Főigazgatósága jogutódjaként megalakult a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium Erdészeti és Faipari Hivatala. Az új intézkedések elsősorban a fahasznosítást, a faipar fejlesztését állítják előtérbe, de célul tűzik ki a fafeldolgozóipar tervezett fejlesztésével összefüggő, dinamikus fatermesztés megvalósítását is. Nagy mennyiségű, a felhasználók, a faipar igényeinek megfelelő fát kell termelni. A fatermesztésben is egyre inkább előtérbe kerülnek a nemesített fajták. A fajtáknak, a termőhelyi viszonyoknak és az erdőművelési igényeknek megfelelő technológiákat és géprendszereket kell kidolgozni és alkalmazni a gyakorlatban. S mindezt sok tekintetben a ko-

rábbinál nehezebb népgazdasági körülmények között kell megvalósítani. Ez pedig megfelelő kutatóhálózat, célratorőben kidolgozott kutatási tervek, s egyre több, a gyakorlatba bevezethető kutatási eredmény nélkül nem oldható meg.

Az erdészeti és faipari kutatás irányításában, szervezésében fontos szerepe van az Agrártudományok Osztálya keretében működő akadémiai Erdészeti Bizottságnak. Tevékenységét osztályunk nagy figyelemmel kíséri, minden lehetséges módon támogatja, serkenti. Öröm számunkra, hogy hosszú évek óta ezeknek a tavaszi nagyrendezvényeknek, melyeken valamennyi erdészeti kutatóhely részt vesz, az Erdészeti Bizottság a gazdája. Immár hagyományosan a szekciók üléseit is az Erdészeti Bizottság ad hoc bizottságainak elnökei vezetik. Ők foglalják össze a viták eredményét is.

Az Erdészeti Bizottság fő feladatának az erdészeti, vadgazdálkodási és faipari ágazat koncepcióinak tudományosan megalapozott karbantartását és fejlesztését, valamint az ebből fakadó oktatási és kutatási feladatok meghatározását tekintik. Hároméves munkatervének időarányos részét teljesítette. A létrehozott hat ad hoc bizottság lefedi az egész szakterületet. Az ad hoc bizottságok által kimunkált anyagok bizottsági tárgyalására mindig meghívják az egyes területek állami és pártvezetőit, valamint a témában illetékes szakspecialistákat. A Bizottság ilyen formán kialakított kollektív javaslatát, illetve állásfoglalását juttatja el a megfelelő irányító főhatóságokhoz, szervekhez, illetve személyekhez.

Az Erdészeti Bizottság munkájának elismerését jelenti, hogy állásfoglalásai és javaslatai visszhangra találhatnak és beépülnek az irányító szervek rendelkezéseibe. Ezek a szervek nemcsak figyelembe veszik a Bizottság javaslatait, de sok esetben visszajelzik az elintézés, ill. megvalósulás módját is. Megállapítható, hogy a Bizottság elnökének, titkárának és tagjainak is élő, közvetlen kapcsolata alakult ki az erdészet, a vadgazdálkodás, az elsődleges faipar minisztériumi, középszervi és vállalati vezetőivel és szakembereivel. Az ágazatok vezetői elismeréssel nyilatkoztak a Bizottság munkájáról, azt hasznosnak és jelentősnek minősítették.

Az eredmények azt mutatják, hogy jól érvényesül az Erdészeti Bizottság koordináló szerepe a termelésfejlesztés, kutatás és oktatás szervezése, ill. fejlesztése vonatkozásában is.

Ezideig az ad hoc bizottságok a következő anyagokat készítették el, tárgyalták meg és terjesztették állásfoglalásaikat, javaslataikat az osztály felé:

Az Erdőrendezési és Gazdaságtani ad hoc Bizottság a legjobb szakemberek közreműködésével, nagy körültekintéssel felmérte a korszerű erdőgazdálkodásnak az erdőrendezéssel, az erdőfelügyelettel szemben támasztott igényeit, valamint ezek hatását a kutatásra. Ennek a munkának a hatására máris megindult az erdőrendezési kutatásnak gyorsabb ütemű fejlesztése.

A Nemesítési ad hoc Bizottság vizsgálta a nemesített fafajták várható szerepét a fatermesztésben, és alkalmazásuk feltételeit. Az erdészeti fajtaszortiment még nem számottevő, a közelmúltban azonban 10 fenyő, több nyár és fűz, valamint akácfaajtát jelentettek be, s így várható, hogy tevékenységük nyomán a nemesítési eredmények gyakorlati alkalmazása felgyorsul.

Az Erdei környezet és Fatermesztés ad hoc Bizottság a fafajmegválasztás irányelveit vizsgálta. Az egy emberöltőt is kitevő termelési ciklus miatt ez rendkívül bonyolult probléma. Figyelemreméltó ezért, hogy valamennyi körülményt szem előtt tartva rendszer-szemléletben közelítették meg a megoldást. Ez a megközelítés felhívta a figyelmet az alap kutatások elmaradására, aminek a felszámolása az erdészet kutatóbázisával csak részben oldható meg, szükséges a

talajtan, a botanika, növényfiziológia segítségével, a partnerek megtalálását, a megfelelő intézetek közreműködését az Agrárosztály igyekszik elősegíteni.

A *Fahasználati ad hoc Bizottság* javaslatot készített a fakitermelés technikájának és technológiájának fejlesztésére. Az erdészetben ezen a szakterületen merült fel elsősorban a technika- és technológiaváltás szükségessége. Az eddig alkalmazott kisgépeknek most indult meg többcélú nagygépekkel való felváltása. Az összefüggő, bonyolult problémakörből megpróbálták a legfontosabbak kiemelését és előtérbe állítását.

A *Fafeldolgozási ad hoc Bizottság* vizsgálta az itthon kitermelt és külföldről behozott fanyersanyag korszerű ipari feldolgozásának a lehetőségét. Összefoglaló tanulmányában rámutatott arra, hogy az optimális termékszerkezetben, választékszerkezetben történő fafeldolgozás nagy lehetőségeket kínál a fa import—export mérlegünk számottevő passzívájának csökkentésére. Ugyancsak az ad hoc bizottság vizsgálta a fahulladék feldolgozásának számításba vehető új technológiáit. A hazai és az importált fából a kitermelés és feldolgozás során összesen mintegy 3,8 millió m³ hulladék keletkezik. Bár a hasznosítható hulladék az összesnél számottevően kisebb, az erdészeti és faipari kutatás előtt nagy feladatokat állnak ezen a téren. Itt is szükséges, hogy a kutatásokba más tudományterületeket is bevonjunk. Ehhez az Agrárosztály igyekszik a szükséges segítséget megadni.

A *Vadgazdálkodási ad hoc Bizottság* az erdészetet ez idő szerint legtöbbször foglalkoztató kérdéssről, az erdő- és a vadgazdálkodás összehangolt fejlesztéséről készített komplex szemléletű, reális, politikus anyagot, mely nemcsak a meglévő helyzetet tárta fel ószintén, hanem alapvető javaslatokat tett a problémák megoldására is. Ezt a javaslatot felterjesztjük a MÉM illetékes vezetőihez.

Az ad hoc bizottságok hároméves munkája megfelelő kiegészítésekkel alkalmasnak látszik tudományági helyzetelemzés elkészítésére. Erre rövidesen sor is kerül. A kiegészítések elvégzésére idő is áll rendelkezésre, mert az akadémiai tisztségviselők megbízását folyó évi közgyűlésünkön 1980-ig meghosszabbítják. Kiegészítésként az Erdészeti Bizottságban kialakult vélemény szerint célszerű vizsgálni a fatermesztési technika és technológiák fejlesztésének lehetőségeit, valamint a fatermesztés, fakitermelés és fafeldolgozás alapvető közgazdasági problémáit. Az Erdészeti Bizottság vállalkozott arra, hogy 1981. első félévére elkészíti az erdészet (erdőgazdaság, faipar, vadbiológia) tudományági helyzetelemzését. Az erdészet irányítása több főhatósághoz tartozik (az erdőgazdaság irányítása 5, a faiparé 7 főhatósághoz). Az Erdészeti Bizottság alkalmas arra, hogy a különböző főhatóságok, illetőleg hozzájuk tartozó intézmények és vállalatok elképzeléseit összehangolja, a problémákat elvi vitákban tisztázza. Azt tervezzük, hogy az elemzést annak idején az Akadémia elnöksége elé terjesztjük.

Az Erdészeti Bizottság megtárgyalta a tudományági helyzetelemzések értékelését és megállapította, hogy a kutatóhelyek az erdészeti és faipari kutatást komplex feladatok megoldására irányították, kialakították és megeremítették a kutatóhelyek együttműködésének előfeltételeit. Az elért kutatási eredmények arányosak a személyi és anyagi feltételek növekedésével. A Bizottság úgy látja, hogy az erdészeti, faipari és vadgazdasági ágazatok tudományági helyzetelemzését célszerű összevontan, komplexen végezni. Vállalkozik az ilyen komplex tudományági helyzetelemzés kidolgozására. Javasolja, hogy az elemzéssel kapcsolatos végleges álláspont kialakítása kerüljön az elnökségi szintre, figyelembe

véve, hogy az MTA Elnöksége ilyen formában még nem foglalkozott a fagazdasági kutatások helyzetével.

Az Erdészeti Bizottság állást foglalt „A VI. ötéves terv fagazdasági tudományági koncepciótervé”-vel kapcsolatban is. Javaslatában az alábbi kutatási témaköröket határozta meg:

- fatermesztés és fakitermelés fejlesztése,
- a faanyagok mechanikai és kémiai feldolgozása,
- az erdészet és faipar alapkérdéseinek kutatása,
- a vadgazdálkodás fejlesztése.

Meghatározta továbbá az egyes témakörökön belül a kutatási célokat téma-csoportonként is.

A kutatási feladatok közül kiemelte „Az erdészeti erőforrások hasznosításának komplex vizsgálata” kutatási feladatot, mint olyat, amely távlatilag tekintve jelentős társadalmi-gazdasági fontossággal bír.

Állást foglalt különböző feladatok megoldására legalkalmasabb kutatóhelyek (koordináló intézetek) kérdésében. Ugyancsak meghatározta azokat a konkrét, jelentős eredményeket, amelyeket a kutatóhelyek az elmúlt időszakban értek el és foglalkozott a realizálható eredmények hasznosításának feltételeivel. Megvizsgálta, melyek azok a témák, ahol a hazai kutatásnál előnyösebb megoldás, elsősorban nemzetközi együttműködés jöhet számításba.

A Bizottság megtárgyalta az MSZMP Központi Bizottságának 1978. március 15-i határozatát, értékelte a fagazdaság jelenlegi helyzetét és a feladatok közül az alábbiak kiemelését tartja a legfontosabbaknak:

- az új erdők területének növelését mérsékelt ütemben kell megvalósítani a racionális földhasználattal összhangban.
- Az erdősítések nagy részét a termelőszövetkezetek, állami gazdaságok rossz minőségű földterületein kell végrehajtani, a termőföldre nagyon kell vigyázni.
- Szorgalmazni kell a társulások létesítését, az erdőgazdaságok ezzel segíthetik a kis, szétaprózott erdőterülettel rendelkező tsz-ek, állami gazdaságok, vízügyi szervek erdőgazdálkodását.
- Fejleszteni kell az erdészeti irányítást, melynek során a szakmának nagyobb elismertséget és fejlesztéséhez nagyobb beruházást szükséges biztosítani.

A Bizottság elhatározta, hogy az erdészet fejlesztésével kapcsolatos gazdaságpolitikai bizottsági, állami tervbizottsági határozatokat ismételten napirendre tűzi, a pártdokumentumokból a kutatásra háruló feladatokat pedig a VI. ötéves terv fagazdasági tudományági koncepcióterve összeállításánál érvényesíteni fogja.

Az Erdészeti Bizottság további fontos munkaterülete az erdészeti könyvkiadás támogatása. A 60-as évek elején még szenzációként hatott akadémiai berkekben, hogy kiadónk erdészeti könyveket is gondoz. Magyar Pál kapitális művét az alföldfásításról azonban az osztály monográfia-sorozatában hamarosan újabb könyvek követték: Akáctermesztés, A fenyők termesztése és A tölgyek. Ezeket több kutatóból álló munkaközösségek írták, melyek jól szervezett és irányított iskolának tekinthetők. Majd megjelent az Erdészeti termőhelyfeltárás és térképezés, A szikések fásítása, Magyarország erdőtársulásai és a Magyar erdők, mely utóbbinak 1972-ben odaitélték az Akadémiai Kiadó nivódiját. Újabban pedig második kiadásban kiadtuk a Fenyők termesztését és a Magyar erdők-et, valamint megjelentek a Méhlegelő, az Erdészeti Politika és az Erdősítés c. könyvek. Legutóbbi osztályülésünkön kis-monográfiák kiadását fogad-

tuk el, ami azért jelentős nagyon, mert bennük tehetséges fiatal kutatók kapnak lehetőséget eddigi munkájuk összefoglaló bemutatására. Az olvasók pedig tömören összesűrítve kapják meg a legfontosabb erdei fafajokra vonatkozó korszerű ismereteket.

Figyelemmel kísérjük és segítjük a tudományos minősítést. Az agrártudományokban dolgozó kutatóknak ez idő szerint 14—15 %-a rendelkezik tudományos fokozattal. Az erdészetben és a faiparban fokozattal rendelkezők száma 63. Az Erdészeti Tudományos Intézet 82 kutatója közül 14-nek van fokozata, ami 17 %-os arányt jelent. Ha azonban az ERTI kutatókkal szemben támasztott követelményrendszert tekintjük, még további 21 kutatónak kell fokozatot szereznie. Sokkal kedvezőtlenebb a helyzet a Faipari Kutató Intézetben, ahol egy főnek van tudományos fokozata. Ezt talán befolyásolja az is, hogy ők is az Erdészeti Bizottság keretében működnek, a tudományos minősítés vonatkozásában viszont a műszaki tudományokhoz tartoznak. Az Erdészeti és Faipari Egyetem 123 fős oktatói és kutatói létszámából 27 főnek van tudományos fokozata, ami 22 %-os arányt jelent. Osztályunk a jövőben is serkenti és támogatja a tudományos fokozatok elnyerésére irányuló törekvéseket.

DR. SOÓS GÁBOR:

AZ ERDÉSZET ÉS A FAIPAR FEJLESZTÉSE

Az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar — a népgazdaság egészéhez hasonlóan — olyan fejlődést ért el, amikor a termelés mennyiségi növelése mellett már a minőségi és hatékonysági követelmények a meghatározók. Az intenzív gazdálkodás szakaszára jellemző követelmény nemcsak a munka módszereiben és eszközeiben kíván váltást, hanem az ágazat kapcsolatrendszerében is, irányításában is. Az erdőgazdaság és az elsődleges faipari termelés olyan felkészültséget kíván az ágazat dolgozóitól, mely lehetővé teszi számukra, hogy a gyorsan változó és egyre bonyolultabb feltételek mellett is eredményesen teljesítsék feladataikat. E munkában kiemelkedő szerepe van a tudománynak, melynek az új kérdésekre nemcsak egyszerűen választ kell adnia, hanem közvetlenül részt kell vállalnia és állandó jelenlétével biztosítania a célkitűzések megvalósításának sikerét. Ma már csak tudományosan megalapozott, magas színvonalon szervezett termelés képes eredményesen megbirkózni a megnövekedett szakmai és társadalmi követelményekkel.